

DOMAČI PRIJATELI

Mesečnik za zabavo in pouk.

Izhaja koncem meseca. Naročnina letno 20.— Din, poluletno 11.— Din. Posamezna številka 2.— Din. Izdaja konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek. — Upravnik agr. Vladimir Sergejev. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24. — Tiskali J. Blasnika nasl. v Ljubljani. — Odgovoren Mihael Rožanec.

Vsebina.

Žegnanje. (*Gustav Strniša.*) — Sonet. (*Miran Jarc.*) — Milena. (*Vladimir Hudlnjski.*) — Blodnici. (*Mirko Kragelj.*) — Žalostna Ljubezen. (*Radivoj Rehar.*) — Med dopustom. (*B. Podgoršek.*) — Slovenska likovna umetnost na letošnjem velesejmu. (*Spectator.*) — Nad oblaki. (*Lojze Fakin.*) — Vesejska razstava naših inserentov. — Praktični nasveti.

Vsem našim
rodbinam priporočamo

KOLINSKO CIKORIJO

pravi izvrstni
pridatek za kavo.

PROJA DIŠAVE

Zapomni si, da upo-
rabljam samo dišave
z znamko „PROJA“,
ki so zajamčeno pri-
stne, dobre in čiste.

DOMAČI PRIJATELJ

Mesečnik za zabavo in pouk.

Leto I.

31. julija 1927.

Štev. 7.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 20.— D, polletno 11.— D. — Posamezna št. 2.— D. Izdaja: Konzorcij „DOMAČEGA PRIJATELJA“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek. Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24. — Upravnik agr. Vladimir Sergejev, istotam. Tiskali J. Blasnika nasl. v Ljubljani. Odgovoren Mihael Rožanec.

Gustav Strniša:

ŽEGNANJE.

(Odlomek iz kmečke povesti.)

Pri mlaki za vasjo sedi bajtar Peregrin, gleda polno luno, ki plava nad njim in jo prijazno nagovarja: „Vidiš luna, tako je na svetu, za poštenjaka že ni nikjer več prostora! Midva sva si zelo slična, bolj kot se tebi dozdeva; poglej, ti laziš po noči okoli, tudi jaz, če le morem; ti se spreminjaš, tudi jaz sem se pošteno sprememil; kje je že tista moja fantovska lepota; tvoja glava je vsa plešasta, moja tudi. O kako sem nesrečen! Najbolj me jezi, ker popiva moja stara; če si ga jaz privoščim, naj bo, to mora biti, saj sem gospodar in moram za vse skrbeti; da ga pa hoče žlampati tudi baba, ta salaminska Urša uršasta, to je pa že vse preveč! Poglej lunica ljubljena, kako se

Skupina Martuljek pri Kranjskigori.

tebi prijetno godi, res prijetno! Vsak večer se tako lepo ogleduješ v šumečih valovih in sanjariš na božjem nebu ter mešaš zaljubljenecem glave; a mene pa gladi doma moja stara z brezovo metlo in trdi, da si me ti trkala, čeprav si popolnoma nedolžna, saj se še ne zmeniš zamel! Vidiš takole habo imam! Še tebi ne da miru in se spodtika nad teboj. Kadar se spomnim nanjo, mi je tako tesno pri srcu, da bi se najraje vrgel kar v vodo in utonil. Pa nalašč ne, potem bi babnica toliko brezskrbneje živela in moja kočica bi kmalu splavala po njenem grlu.“

„Kaj modruješ Peregrin, se začuje hripav glas; po stezi pride sivi zidar Milež, ki se skoro spodtakne nad Peregrinom, ležečim v

travi. Pojdi z menoj Peregrin, bova zapela tvoji stari podoknico. Jezen sem nanjo, saj me je ta bavbav zadnjič zmerjal, da te zapeljujem v krčmo, kot bi vsak sam rad ne šel. Kaj ne preljubi moj Peregrinček, da je res dober vinček?"

„O, dober pa dober“, vzdihne Peregrin, pograbi z desnico ohlapni suknjič suhega Mileža, se upre vanj in se skobaca na noge. Milež se zapači, zasope in se globoko skloni kot bi dvigal stotno težo ne pa malega Peregrina.

Polje molči. Zefir upogiba klasje, ki valujoče šepeta svojo večerno pesem. Vas spi. Sem in tja mežika drobno okence in vabi zaljubljenega vasovalca.

Naša znanca jo mahmeta na drugi konec vasi klicat Uršo.

Milež lahno potrka na okno in začne: „Urša oh Urša, tvoj stari te pozdravlja in se od tebe poslavlja, ker si mu vino branila, ga je hladna vodica utopila!“

„Ti slepar ti, ki rogoviliš pod oknom, kdor si že, si slepar“, robanti zaspana Urša ter se godrnja je preobrne na svoji slamnici, da zaškriplje stara postelja

in milo zajačka sivi maček pod mizo, ki si ne more iti poiskat večerjo, saj je okno dobro zaprto, a starka je zopet nanj pozabila in mu ni privoščila grizljaja.

Peregrinček skače okoli Mileža, se vrti kot vrtalka, naposled se široko razkorači pred oknom, se napihne kot žaba in poskuša s tujim, debelim glasom: „Urša, kmalu se boš spet možila, a tacega oslička ne boš več dobila!“

„Kot si ti rogovila“, zasika Urša, ki spozna glas svojega moža, skoči pokonci in hiti k oknu, da bi ga zapodila spat.

Peregrin in Milež odskočita, si padeta v neprostopoljni objem, se zamotata in zakolebata po nizkem bregu.

Urša stoji pri oknu, gleda klopčič, se tolče po stegnih in rezgeta zadoščenja.

Milež se vjame za vrbo, takoj za njim se prikotali Peregrin, z združenimi močmi se skobacata kvišku, ječita in preklinjata ter se lezeta krepčat k krčmarju Preklji, ki jima zaspan odpre.

„Da tudi nista mogla preje priti!“

„Le potolaži se,“ ga miri Milež. Kdo bo nocoj spal? Poglej luno, cela vedra mesečine razliva na zemljo, ti se pa bojiš za svojo kislino. Hitro ga dajmo vsak par kozarcev, potem jo pa skupaj mahmimo čez hrib v sosednjo vas na žegnanje.“

Preklja momlja nekaj v svojo brado, prinese vino, se krepča na zidarjev račun, kmalu mu lice zasije in ko ga Milež še enkrat povabi, odhaja ž njima zadovoljen.

Kot ogromen zelen kastorec stoji na ravnini hribček, po njem lezejo vsi trije, si dajejo pogum, pomagajo z rokami, se pridušajo, butnejo včasih vsi trije skupaj z glavami, a vendar prilezejo brez posebne nezgode na vrh, kjer Milež cvileče zauka, da gre skozi ušesa.

Peregrin predlaga, da

bi zapeli. Debeli Preklja zgrabi oba za ovratnike, se široko razkorači in kmalu odmeva v sosedno vas Grablje hreščeči pozdrav njenih novih gostov, ki prepevajo o žegnanju in vprašujejo vaškega patrona, kaj jim bo dal, ker jih je zvalil pod svoj zvon.

„Čakajte, takoj boste dobili,“ se oglasi tedaj izza hrasta vaški pretepač Luka, ki je čakal sosednje fante, da bi jih namlatil. „Ker so vaši fantički odnesli noge okoli hriba, mesto da bi prišli čez hrib v moje pesti, kot sem mislil, bom pa vam naložil, kar sem hranil za vaše mladiče!“

Luka zavihti kol, krčmar zahrope, Peregrin in Milež se poženeta po hribu, a Preklja lovi stokajoč udarce, ki padajo po njegovem hrstu.

Kranjskagora.

„I saj ste vi Preklja,“ zavpije tedaj Luka z nedolžnim glasom in odneha. „Vas pa še takoj spoznal nisem, ona dva sem pač spoznal in nič bi jima ne škodilo par udarcev, a nad vas bi se pa ne spravil, saj sva še nekaj v sorodu, pri kredi namreč.“

Preklja si drgne hrbet, se pači in godrnja ter odhaja počasi po hribu za svojima tovarišema.

Pri Burji na vasi je vse živo, ves vrt je v luči, med drevjem odsvitajo rdeči balončki in bulijo skozi drevesne veje kot bi se čudili, da so morali baš na kmetih neslavno začeti in končati. Na bližnjem škedenju odmeva harmonika in klarinet: „Tita, tinta tintara, tira tara tirata, tatarata tati-ton.“

Peregrin sede z Miležem za napol prazno mizo v kotu vrta; a Preklja, ki je slutil, da ga bosta pritiskala, naj jima plača pijačo, se je naenkrat jel izredno zanimati za ples. Preril se je na škedenj, opazoval veselo družbo in mežikal v siju luči in prahu, ki je plaval okoli.

„O, ta meglica, večerna,“ je naenkrat kriknil. Zagledal je debelo Agato, ki ga je pred 15 leti ljubila in mu podarila punčko, ki pa je prav tako hitro umrla, kot sta se oba zaljubljenca drug drugega naveličala. Preklja in Agata sta si pa ostala vendar dobra prijatelja in še vedno sta rada pokramljala.

Tudi nocoj se je Agata Preklji prijazno nasmehnila. Dedec se je preril do godcev, vrgel na mizo „kovača“ zavpil, naj zasvirajo polko, pograbil Agato in zaplesal. To ni bil pravi ples, temveč nerodno cincanje in zamahovanje z rokama. Mladi svet se je prismuknjenemu oštirju smejal, Agata je rdela, a Preklja se ni menil za ves svet in je cincal dalje, dokler godba ni vtihnila. Potem je odšel s svojo plesalko k njeni mizi, kjer sta se pričela veselo pomenkovati in buditi mladostne spomine. — Peregrin ni dolgo sedel pri Miležu. Jel je ho-

diti okoli miz, iztezati jezik in zbadati znance, ki so se mu smejali ter mu vračati milo za drago.

Milež, ki je sam ostal pri mizi je kmalu zakimal, čeprav je vladal okoli njega tak hrup. Mož ga je srkal že par dni skupaj in zato se je znašel naenkrat v nekakem polusnu. Baloni nad njim so oživali ter jeli goreti, bele svečke so se nagnile in čutil je njih pekoče kaplje. Silno ga je peklo, vzdihoval je in si tiščal suknjič čez glavo, pa ni nič pomagalo. Divje je zavpil in se predramil. Ležal je na vrtu pod mizo, iz prevrnjenih kozarcev je kapljalo nanj vino, a mizni prt si je tiščal pod glavo. Okoli njega so stali ljudje, se smejali in norčevali, a bedasti Čížek mu je tlačil v usta velik flancat.

Peregrin je med tem priklovrtil do gruče fantov, ki so pili stoje iz steklenega škornja kisli cviček. Ustil se je, da se jih ne boji, da njega nihče ne užene, ker je stara korenina. „Da, da, nihče ti ni kos,“ ga je zasmehljivo pohvalil Anžurjev Tomaž, ki je v domačem mlinu nalagal stotne vreče kot

bi dvigal lahko žogo. „Nihče te ne užene Peregrinček, če bi ne bilo tvoje Urše; ampak ta te pa zdela!“ Peregrin je bil jezen, fantje so se hahljali in mu napivali. Rentačil je, da premalo spoštujejo starost, a pil je vendarle od njih.

Počasi se je jelo daniti.

Sklonjenih glav so ljudje odhajali, kot bi se bili sramovali novega dne, ki jih je zalotil pri njihovem rajanju.

Peregrin in Milež sta se peljala pod pazduho, se lovila, mahala z rokami in si prisegala večno prijateljstvo. Za njima se je majal Preklja in zaman poskušal z rokami na trebuhu vrteti palce kot je delal včasih doma in odgovoril, če ga je kdo vprašal kaj dela, da melje čas.

Ko so dospeli na vrh hriba so počivali. Peregrin se je hipoma spomnil, da ima s seboj

Planica.

steklenico borovničarja. Vzel jo je iz žepa in skoro vso kar sam izpraznil. Milež je jadikoval, kako je žejen in požlampal ostanek, a Preklja je sedel mirno na svojem mestu in strmel v nižino, kjer je vstajalo sonce.

Predno so odšli v dolino jih je zaneslo še v cerkev, ki je bila to noč odprta.

Iz slepih lin so jim kazali fantalini osle in Peregrin se je zaman napenjal in jih zmerjal. Razsrjen se je kar zaletel v cerkev, kjer je v glavnem altarcu sameval svetnik Urban.

Tedaj je doseglo sonce cerkvena okna in se razlilo po cerkvi.

Pijani Peregrin je delal začuden obraz, si mel oči in suval Mileža: „Ali ne vidiš, Urban je oživel, iz zlatega grozda v roki se mu cedi sama sinjava v bledečo škodelo, ki mi jo ponuja. O svetnik, saj si ne upam, pijanec sem in živina, kako naj mi bo dovoljeno piti iz tvojih rok!“

„Molči šema“, ga je zavračal Milež, „ali ne vidiš, da si v cerkvi!“

Peregrin je pa govoril dalje: „Odpusti mi svetnik veliko sem zagrešil, a tudi pokoril sem se! Bog naj ji odpusti, moji Urši, za pokoro mi jo je poslal! A baba niti vere nima, samo tebe še časti, ker držiš v roki grozd in samo nate se zanaša, da jo boš tam zagovarjal, babo prismojeno.“

Preklja je Miležu namignil, pograbila sta Peregrina in ga siloma vlekla iz cerkve. Bil je že ves višnjev v obraz in Preklja je dejal, da je to nevarno.

Zunaj se je Peregrin polagoma zavedel in mirno zadremal v mokri travi.

Predno so prišli vsi trije bratci v dolino, je sonce stalo že visoko na nebu in spuščalo svoje zlate pšice na njih butice, kot bi jih hotelo razsvetliti z bleščavo.

Milež je zaspal na Prekljinem vrtu, a Preklja se je spravil k vodnjaku, si zlil vedro vode na glavo, se parkrat pretegnil in šel ozdravljen klicat svojo naglušno deklo Špelo, da mu je skuhala zajtrek.

Peregrinček se je spravil pri Preklji na hlev. Huda vročina mu ni pustila spati, vedno je bledel in naposled zbežal na vrt, kjer se je zvalil pod košato jablan. A kmalu je skočil kvišku, buljil pred se in se zaletel proti Miležu, ki je mirno spal pod tepko ves obžarjen od sonca: „O brat moj nebeški“, je vpil Peregrin, „o sveti Valentin, zakaj spiš, ali ne vidiš, da si danes poveličan, z zlato krono venčan ležiš pred menoj! Vstani in pojdiva! Poglej, sonce je spletlo biserno lestvo, pojdi stopajva v nebo! Nebeška procesija naju čaka, sam sveti Urban prihaja, iz njegovega grozda se cedi vino, sama nebeška kapljica, smehlja se nama svetnik z zeleno trto okrašen. O pojdiva, žejen sem, strašno žejen!“

Ti bom že jaz ugasila žejo,“ se je tedaj oglasila Urša, ki je prišla iskat svojega moža k Preklji, „celo noč si jo gasil, zdaj si se vendar že nažrl!“

Peregrin je zmešano pogledal svojo ženo, se žalostno nasmehnul ter stegnil roke k jablani nad seboj: „Ljudje, ali ste danes slepi, pogledajte vendar to čudežno zelenje; z oblaki se spaja v sinji most, zakaj ne marate z menoj na pot —, na pot?“

Starec je še nekaj zamrmral, se sesedel in umrl.

Miran Jarc:

Sonet.

*Kedaj že čul sem tisto pesem dalje?
Kje sem roke razprožal v mrak samoten?
Spet se oglašá li privid begoten?
O, zvok, ki spet razgibal mi speč val je!*

*Strt svet je v meni zaihtel proseče,
zavzet sem sklonil se nad svojo tajno
kot romar, če se ustavi pred nekdanjo
domačo hišo — hramom mirne sreče.*

*O, še prebiraj po klavirju s prsti
prebelimi in dramí moje strune
da, razvihran, tišinsko ti zapojem.*

*Že davno ni več zvezd na nebu mojem.
Kako preštel bi vseh molčanj tolmupe?
Kje nehajo se križi v dolgi vrsti?*

Vladimir Hudinjski:

Milena.

„Prijatelj, danes si med nami in bogve kedaj zopet prideš; ne preišluj predolgo, kajti noč nam je včasih še prekratka in nočnejši načrti so velikopotezni,“ tako je čvekal

Deževalo je brez prestanka. Veter je ugašal edino plinovo luč z razbitimi šipami — znak zaduhlega življenja... Trepetal sem mraza; nemirne misli so me vznemirjale v

Radovljica.

Savo, odličnjak med študentovskimi ponočnjaki, izvržek med nepokvarjenimi, ljubljeneц zablodenk.

„Čemu pomišljaš? Ali sanjaš še vedno o petošolskem idealizmu? Z nami, da vidiš življenje brez fantazije, da izpiješ čašo življenske naslade, da boš ljubezni pijan. Amor vincit omnia, mu je krohotaje sekundiral stari znanec iz podstrešja na Elizabetni cesti. No, še sem jim odgovoril in že so mi potlačili vihravi klobuk preko čela, prijeli me za suknjo in me tirali zmagoslavno po dolgi temni ulici neznanu kam, kot bi jim bila zagotovljena največja nagrada za pridobljeno izredno žrtev.

bojasti pred tujimi načrti tovarišev in negotovim ciljem te pozne hoje...

„Še daleč? — Kam vendar?“, sem se oglasil boječe.

„Bojazljivec!“ je zarenčal Franjo in me skoro omamil z duhom po slivovki, ki mu je prihajal iz širokih, raztegnjenih, vedno smrdljivih ust. „V kraljestvo Venerino. Tam je naš dom, ne, mnogo lepše je tamkaj — raj na zemlji...“

„Kraljestvo Ve—“, sem ponovil tiho, neslišno, kot bi se predramil iz težkega sna.

V bližini se je naenkrat oglasilo proustveseljaško petje pijančeveo „za jedan časak...“ in že so prodirali skozi dežni pajčolan rdeči

prameni velikih obločnic in vedno bolj osvetljevali molčečo okolico pred nami.

Prišli smo do velikih neometanih hiš z razsvetljenimi okni, skozi katera so silili krepki akordi razposajenih dunajskih šlagerjev in hrupni glasovi pijanih.

„Na cilju!“, je vzkliknil vzradoščen Sava. Ustavil se je pred visokimi zelenopobarvanimi vrati z malo linico. Trikrat (je udaril s pestjo po njih in zaklical: „Peter odpri!“ Odrple so se; za njim se je pojavila nizka in popačena odurna pošast, tip pravega notredamskega grbca, kakoršnjega je tupatam videti v filmu. Klanjala se je skoro do tal, kot bi ji to pripisoval posebni ceremonijel iz nevem katerega stoletja prošlosti. Tovariši so me porinili v vežo, pomežiknili vratarju in nametali nanj svoje površnike. Vrata so se s težkim udarcem zaprla za nami in zarožljali so ključki.

„Tu (je naš dom — tu naše zemeljsko kraljestvo,“ so zamrmrali tovariši unisono, kot da so jim te mehkozveneče besede početek njihovi vsakdanji jutranji ali morda večerni molitvi. Ko pa so odprli pred menoj motna steklena vrata salona, tedaj so mi predočili vso alegorijo hotenja, ljubezni, naslade in propalosti. Kakor rudarju, ki pride po večurnem delu globoko doli pod zemljo med črnimi, s temo in mračnimi sencami obdanimi stenami, v beli dan, — so se mi zapirale oči razkošnega bleska številnih lestencev. Oslepljene so bile sijaja krasnobrušenih zrcal. Zasanjan, névedoč, da nosi tudi zemlja raj, sem stal ostrmel in nemeneč se za hrupne pozdrave naslade pijanih mladeničev, pozno znorelih mož z že skoro pobeljenimi lasmi in zabloedenih deklin, novodošlecu — meni.

„Ali vidiš ta sijaj, to brezskrbnost in tako brezmejno ljubezen brez prevare?“, mi je zbadljivo govoril Stevo kakor satan v puščavi, ki je objubljal Kristu za smrtonosni skok zemeljsko kraljestvo.

„Tu je realizem sanjavih petošolskih pesmi, ki si nam jih vedno kritikoval. No, kaj porečeš nocoj? Govori! Čemu molčiš? Krasna snov, kajne? Še bo pesmi in črtic, a ne več tako neumnih, v katerih bi pel slavospeve zastarelemu idealizmu.“ Tako je govoril on — brat med sestrami v dišečih tančicah.

Posedli smo na mehke, z vijoličastim baržunom prevlečene klopi pod velikim s

težkim zlatim okvirom okrašenim zrcalom. Začudenju in ogledavanju ni bilo konca. Kroginkrog težkoobložene mize rujnega šampajca in rizlinga, za njimi na divanih in safianastih foteljih v sladkih objemih mlada in stara življenja, da nekatera celo z izrazom doživetja, druga z izrazom izžitosti na zaspanih obrazih, a vendar mladeniško veselih. Za klavirjem iz žlahtnega mahagonija drugi grbec v zamazanem fraku z namršenimi umetniškimi lasmi in staromodnim ovratnikom.

Pozvonil je Milivoj z zvončkom na okrogli marmornati mizici in že je stala pred nami zala Furlanka, kot bi vzrastla iz srebropenih morskkih valov divna vila, z buteljko v roki in nam vesela polnila čaše. Vzneseno dekle, temnih kodravih las, žarečih oči, iz katerih sta žarela kot peklenški žar: strast in podlost. Nasmehnil se ji je Savo in se je obregnil. Prijel jo je za nežno roko, privil k sebi in naslonil lahkomiselno študentovsko butico na bujne nedri. Kako blažen je bil, kako srečna ona, Armanda. Pa kako ne bi bila, ko se ji je dobrikal on, ki je veljal za najlepšega obiskovalca Venerinega hrama.

Pri sosednji mizi ji je nekdo v ljubosumnosti namignil. Odšla je iz sobe, on pa za njo...

„Gotovo se še spominjaš na pesnitev o Romeu in Juliji? Nili to lepa ouvertura k njej ali pa prava slika iz Fausta, ki je pa včasih sicer tudi dobra prilaga življenju“, je duhovito govoril Boris in v dušku izpraznil čašo.

Franja so vznevoljile venomer vrsteče se fraze. Saj vendar nismo prišli sem, da bi reševali morebitne filozofske ali psihološke probleme. Govori pametneje! Felise, qui potuit rerum cognoscere causas — je rekel nekoč Virgil. — Pianista! Sviraj odlumak iz Hoffmannovih pripovjesti! Barkarolu! Znaš? Con anima!“

Bledi pianist se je predramil, si popravil zmršeno umetniško frizuro in očala. Lahno se je dotaknil belih koščenih tipk. In zdajci je zadonelo tako nežno in tako miho v številnih glasovih, kot bi se poigrali lahni morski vali v večernem vsemirju z malo barčico v pristan vračajočega se ribiča. —

Pred leti sem slišal igrati med preperelimi stenami ljubljanskega gradu ujetnika Italijana na gosli. Igral je „serenado“, ki mi je čudovito ugajala in veljala do danes kot najnežnejša in najbolj čustev polna melodija. — Toda nocoj? Kaj je bilo vse ono otožno igranje človeka v

tujini, zaslužjenega, ki je sanjal v boleznem domotožju, ki je hrepenel po solnčni domovini in zlati svobodi, v primeri z nocojšnjim igranjem, ki je izražalo nekdanji blesk benečanskega življenja in oživljalo idilo ljubezni v bogato okrašenih gondolah v mesečini poletnih večerov.

V lahnem valčkovem tempu so se zazibala vitka telesa povsebljenih kač, zadrhtela strasti, približevala se in zopet oddaljevala. Tesni objemi — drhteči šepet — dolgi, vroči poljubi...

Tovariši so se poizgubili...

Očaran nad tolikšnim razkošjem in ljubeznijo bi bil doskora zasanjal, da ni pristopila k meni mlada Črnogorka Milena. Počasi se je približala v negotovem odločevanju; položila mi je roko okoli vratu in me boječe poljubila na čelo.

„Čemu si otožen? Ti ni vseč med nami?“

Skoro bi ji bil rekel, naj me pusti v miru. Pogledala sva si iz oči v oči, ne da bi govorila. Govorili so pogledi. Tako mil in otroškonedol-

žen pogled izpod širokih temnih obrvi, poln miline in z izrazom bolesti. Planil sem pokonci, da bi jo objel, jo privil k sebi, poljubil, tako iskreno, toda — srce je podleglo, roke so omahnile...

Morda je uganila, da domuje v mojem mladeniškem srcu še neotopel čut idealizma, morda je mislila, da se baš v tem trenutku objajajo spomini zvesti ljubici tam kje v dalji; in misli na me nezvestega. Pogledal sem ji v oči, iz katerih je pravkar kanila težka solza na moje čelo. Tedaj pa se me je proseče oklenila in me rotila, da grem z njo tja, kjer je mir, kjer je zaklenjena zibel njene pregrehe.

Prijela me je za desnico in me peljala po ozkih koridorjih, potem dalje po s perzijskimi preprogami pokritih stopnicah, gori v prvo nadstropje. Utrujen sočutja in notranjih bojov, sem stopal poleg — pravi tovor njej. Bilo mi je kot bi bil docela zavržen, osamljen in da se me je oprijela usoda, hoteč me popeljati v beli dan, na pot v neznano življenje...

Mirko Kragelj:

Blodnici.

Jaz človek vidim v tebi le človeka,
potapljačega se brez moči v mlakuži;
slabič v bližini tvoji se okuži
in strupa ti donaša mesto leka.

Malikovalec sle pred te pokleka
in svojemu nagonu slepo služi;
da, ko nasičen se s teboj razdruži,
te — trešči v tla, izmozgana pokveka.

Potem pa gre in roke si očisti
ter iz daljave nate s prstom kaže
in v svetlohlinstvu se vrstnikom laže:

„V obraz bi pljunil grešnici nečisti!“
— Jaz pa sem gledal v tebi le — človeka,
ki mesto strupa treba mu je — leka.

Radivoj Rehar:

Žalostna ljubezen.

Moje srce je čudežno vzcveto
v temno jutro, v tožen dan,
moje srce je tebi vzcvetelo
iz svojih krvavih, bolečih ran.

In tisoče nitk je naju zatkalo
v jedko-bolesten, žalosten sen,
in tisoče nama je strun zaigralo
otožne pesmi otožni refren.

In tožno je jutro poljubilo daljo,
z žalno zaveso zastrlo je svod —
in midva sva šla brez slovesa narazen,
vsak svojo sva šla, vsak svojo pot...

B. Podgoršek:

Med dopustom.

Ej to je veselje! Dva tedna v planine, nekaj dni na Bled, ali Bohinj in če bo kaj denarja

Bled.

ostalo, pa še k morju. To je pripravljano pred odpotovanjem. Z mrzlično naglostjo se polnijo kovčki in potna košara, ter nahrbtniki. Nakupovanje še vseh potrebnih in nepotrebnih rekvizitov nam je posebno prijetno delo, ker se nam denar nič ne smili. Kaj za to, če razmehčemo nekaj stotakov več ali manj, saj smo celo leto varčevali, (takorekoč smo si prihranke od ust pritrgovali) samo za to, da smo lahko nekaj tednov zapravljevci. Ker je lakota na deželi, pri kohanju in brezdelju veliko večja kakor sicer, sem iz previdnosti nakupil tudi znatno količino priboljškov za želodec, tako za sebe Orco sir in Mardešičeve sardine, za ženo in otroka pa Stollwerk čokolado in Bizjakove kekse.

Da bo odhod tem lepši, smo si najeli avtotaksameter, in zabrnili proti kolodvoru. Prtljago smo oddali kot brzovozno blago, želeč, da srečno dospe v Bohinj, mi pa smo se z nahrbtniki stisnili v že precej poln voz.

„Z Bogom pusta Ljubljana, adijo prijatelji proč z dnevnimi skrbmi in k vragu službene dolžnosti“, to je zadnji moj pozdrav, ko nas potegne vlak proti Gorenjski.

V vagonu je razbeljeno kakor v peklu, toda to nam ne kali veselja. Otroka si slečeta srajce in tudi meni bi prijalo, da vržem cunje raz sebe. Toda glej ga spaka, naša soseda nekaj godrnja „o pokvarjenosti in nemorali starišev, ki dopuščajo otrokom, da si razgaljajo telo“.

„Ti hinavščina ti deviška“, si mislim sam pri sebi, ko pogledam godrnjajočo starikavo devico.

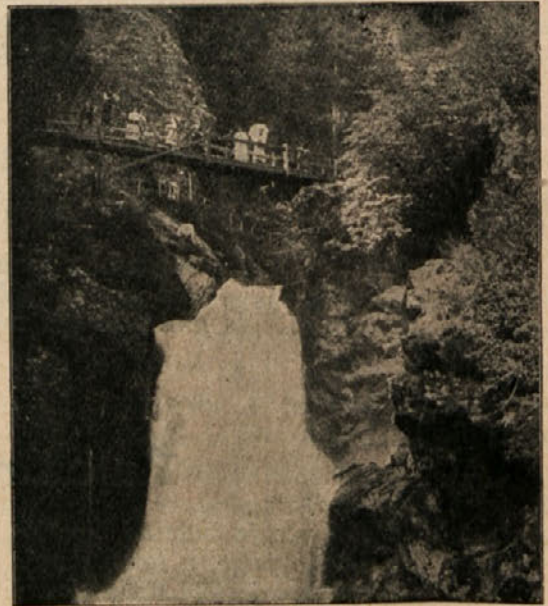
„Tako sedaj pa nalašč“ in si potegnem srajco čez glavo.

Hu, to je bilo furija.

„Kondukter, sprevodnik,“ je kričala in hotela potegniti zasilno zavoro, ki jo pa k sreči v tem staropotopnem vagonu ni bilo.

Ko srečno prikliče moža, ki nosi odgovornost za potnike, sem bil že zopet oblečen, ker kaj se ve, če bi me ne zašili radi sramu vzbujajoče nagote, za štirinajst dni. No, ta bi bila lepa, namesto na letovišče, pa v špehkamro.

Potolažil sem sprevodnika, češ oša je zašla

Šum v Vintgarju.

za srajco in sem mu celo pokazal, kje me je opikala. Tako sem prevaral moža strogega službenega obraza.

No, lepo se je začel naš dopust. Prešerno veselje me je kmalu minilo in sem želel konca vožnje, posebno še iz razloga, ker se mi je boljša polovica škodoželjno posmihovala, češ „ali te je ugnala?“

„I, kdo se bo kregal“ sem se izgovarjal in tuhtal, kako bi sitnici vrnil. Spomnil sem se, da nosim s seboj za starega Franceta, ki pase živino pod Mišeljem vrhom novo fajfo. Hitro sem izvlekel oboje iz nahrbtnika in dasiravno nisem kadilec, sem si nabasal pipo s smrdljivim tobakom in vlekkel, puhal ter pihal s tako vnemo, da je bil naš oddelek kaj hitro polen dima. Pri tem me je žgalo po grlu in ustih, da

oddelek. Bil je pa tudi že skrajni čas, ker meni je postalo tako nesrečno tesno okrog želodca, kakor takrat, ko sem dobil na vožnji v Aleksandrovo morisko bolezen.

Žena je s skrbjo izpraševala, kaj mi je in zakaj sem tako zelen v obraz. Hitro sem se izgovoril na „srčno napako“, ker nikakor nisem hotel, da bi vedela resnico.

Vesel sem bil, ko smo dospeli na Dobravo kjer smo izstopili in jo mahnilo proti Vintgarju.

Pri Šumu smo se ohladili in po ogledu vse krasote odšli na Bled kjer smo v jezeru splahnili raz sebe ljubljanski prah.

Po primernem okrepčilu sino se odpeljali

Bohinjska Bistrica.

Bohinjsko jezero.

sem kašljal kakor pri največjem prehladu. Toda tudi moja soseda je lomil kašelj in ni bilo dolgo, ko se je godrnjaje preselila v ženski

z avtobusom po lepi dolini k Bohinjskem jezeru.

Pogled na vrhove — velikane — in pogled na čudovito sliko Bohinjskega jezera nam je

vzel razposajeno razpoloženje. S pobožnostjo v srcu smo zrli na raj naše zemlje. Nehote sem stavil vprašanje, čemu hodijo naši ljudje izven naših mej, ko imajo doma toliko krasote v najbližji okolici. Tam v tujini morajo plačevati težke denarje, tu bi pa uživali za male svote vse ono kar more narava nuditi.

hinjskih gorah. Prehrana vojaštva v tem kraju je bila pičlo odmerjena še manj pa so hrane dobivali ujetniki, ki so morali težko delati. Poleg tega se jih je na vse mogoče načine trpinčilo. Ni čuda, da je marsikdo skušal pobegniti. Tako tudi ta dva mučenika. Vojna žandarmerijska patrolja ju je zajela nad Komarčo in

Triglav.

Pri Logarju so nas prijazno sprejeli, kjer smo pospravili došlo prtljago in se takoj po večerji odpravili k počitku. Naslednje jutro smo se na vse zgodaj s čolnom prepeljali do Ukance, kjer so nas pričakovali naši znanci. Skupno smo odšli proti Savici in po stopniščnem potu na Komarčo. Pri grobu ruskih mučenikov smo v pobožnem razpoloženju zapeli nekaj žalostink, katero petje je čudovito vplivalo v tej tihi planinski krasoti in nas spravilo v ganotje. Žalostna je povest tega groba, ki jo pripovedujejo Bohinjci. V vojnem času je gradila Avstro-ogrška armada z ruskimi ujetniki ceste po bo-

prignala v dolino. Poveljnik ujetniškega tabora, neki Madžar, prepojen vojne okrutnosti in sadizma je ukazal, da pelje ubežnika ista patrolja nazaj na isti kraj, kjer so ju zasačili in da ju tam postrele. Ker se je ta patrolja branila izvršiti to kruto povelje, je bila takoj poslana na najbolj eksponirano točko italijanske fronte. Rusa so pa odgnali okrutnejši vojaki. Sama sta si morala izkopati grob, na kar so ju ustrelili ter za silo zagrebli.

Kakšne grozne občutke sta imela ta dva mučenika, ki sta morala umreti na tak okruten način.

Koliko gorja je napravila vojna pobesnelost.

Teško nam je bilo, ko smo grob in spomenik, ki so ga postavili l. 1923 na inicijativo g. Pustoslemška slovenski planinci, prepletli z rožami. Kakor, da bi nebo samo žalovalo je začelo pršiti in težkih misli smo prehodili pot do Sedmerih jezer.

Vsled dežja smo morali ostati v turistovski koči pri Sedmerih jezerih. Po noči je nastal vihar z bliskanjem in strahovitim treskanjem, kakor bi pobesneli vsi elementi.

Jutro pa nas je dobilo v postelji z najlepšo modrino na nebu, tako, da smo hitro vrgli raz sebe odeje in moja otroka še nista nikdar bila tako brzo oblečena kakor tisto jutro. Hitro smo popili kavo in odšli mimo jezer proti Hribarici. V prijetnem hladu smo se veselo vzpenjali po dobro izpeljanem potu. Divoto tega gorskega kraja je treba samo videti, popisati se ne da.

V Aleksandrovem domu smo privezali dušo in želodec ter odri-nili naprej. Po 3/4urni hoji smo dospeli na Kredarico.

Nebo je bilo čisto. brez sleherne meglice in jasen razgled

Triglavsko jezero.

na vse strani. Nekateri iz naše družbe so izkoristili to priliko in se še isto popoldne povzpeli na vrh Triglava. Jaz pa sem dostop radi otrok odložil na naslednje jutro in smo se raje razgledovali po gorskih velikanih ter po dolinah iskali znane kraje.

Po večerji smo otroka spravili v posteljo sami pa navili gramofon, ter pri imitirani jazz-bandski hreščeči gramofonski muziki plesali one-step, tango, fox-trott in seveda tudi charleston. Nosači in domače dekline, ki so gledale naše početje so rekli, da so ti moderni plesi „zveranje“, kar sem jim za svojo osebo prav rad pritrdil. Samo ob sebi je umevno, da je dalo veselo razpoloženje dobro vino, brez katerega pravi Kranjec sploh ne more biti vesel in katerega smo pili preko mere, navzlic naši turistovski vzgoji. Ni bilo dolgo tega in tudi domači fantje ter dekleta so se „zverali“ po naših vižah in pomagali so nam pri pitju in petju. Tako bi rajali še dolgo v noč, da nas ni Arh zapodil v postelje.

POPPAEA izdelki so vsakomur dostopni!

50 gr Eau de Cologne 15 D
100 " " " " 28 D
55 " Eau dentifrice
ustna voda 18 D

katero preizkušeno in priznано od raznih znanstvenikov priporoča

Société Anonyme
Poppaea.

Paris — Ljubljana — Leipzig

Najboljše morsko kopališče

HOTEL *ROKAN*

50 sob
v samem
hotelu.

SELCE

terase za
sončenje, goz-
na sprehajal-
išča.

pri Crikvenici. Hrvatsko Primorje.

Informacije daje:
g. JOS. ZIDAR
Ljubljana, Dunaj, ka cesta
štev. 31.

Informacije daje:
ALOIS BERANEK
lastnik hotela in morskega
kopališča.

Vsem c. naročnikom sporočamo, da bo izšla osma številka radi dopustov skupno z deveto številko v septembru v povečani izdaji.

Slovenska likovna umetnost na letošnjem Velesejmu.

Že lansko leto se je odločila uprava ljubljanskega velesejma, da sprejme v svoj delokrog tudi propagando domače likovne umetnosti, naveže stike med umetniki in najširšim občinstvom, razširi krog redkih umetnostnih konsumentov in priskoči z odločno in krepko akcijo umetnikom na pomoč v težkem njihovem boju za obstanek in vsakdanji kruh.

Duša in iniciator te velikopotezne akcije, agilni in iznajdljivi ravnatelj g. Dular je nudil letos umetnikom ponovno priliko, da razvijejo v prostornem in v razstavne svrhe vzorno opremljenem pa-

viljonu revijo svojih novejših in najnovejših del.

Rihard Jakopič: akad. slikar:

Deževno.

Dasi nekoliko skromnejša po številu del kot lanske leto, ki je bila skoro utrudljivo preobilna in prenatrana, tudi kvalitativno necenotna, je nudila letošnja razstava sliko vzorno urejene izložbe, prav kot jih nudijo umetnostna središča velemest. Ne le, da je bila ena najzanimivejših prireditelj na letošnjem velesejmu, bila je tudi ena najlepših umetnostnih razstav, kar smo jih videli zad-

nja leta v Ljubljani in je žela zasluženo in splošno odobravanje najširše publike kot spe-

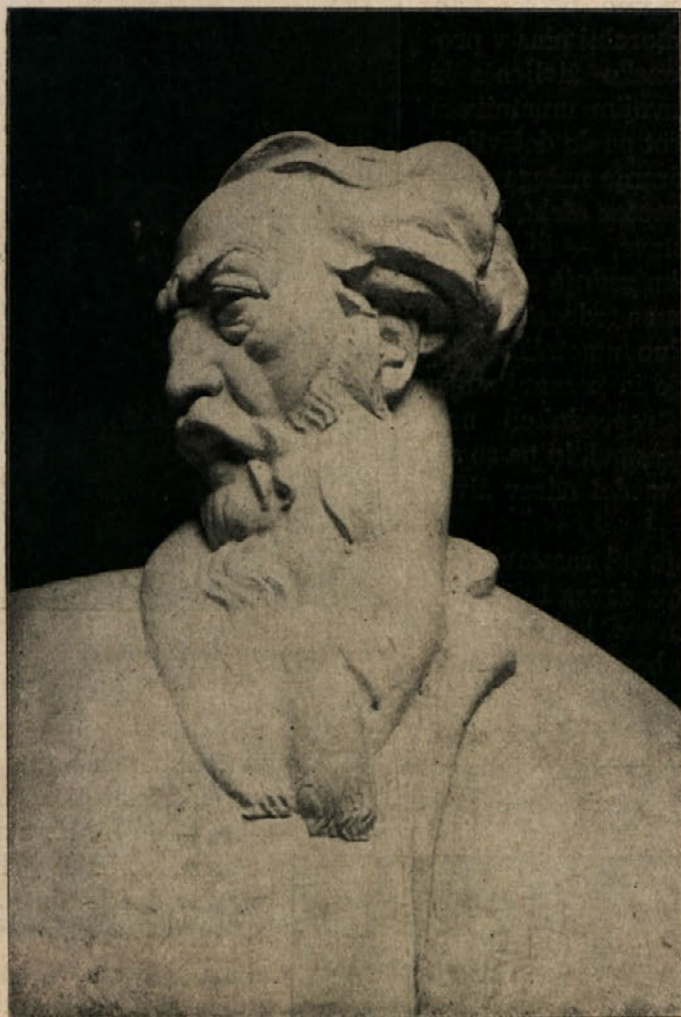

Božidar Jakac, akad. slikar:

Novomesto, Breg.

cijalnih ljubiteljev in poznavateljev umetnosti. Tudi tujci, ki se niso mogli dovolj načuditi, da premoremo kaj takega tudi mi Slovenci, niso štedili s svojo pohvalo. Naši umetniki se ponašajo lahko s krasnim moralnim uspehom, dasi je dnevna žurnalistika to pot kot na neko zagonetno povelje nekako zamolčala to emi-

na vitez skoro organiziran molk ni preprečil, da ne bi zlasti v nedeljah polnile tisočglave množice teh svetlih prostorov, kjer pojejo raz sten podobe čudežno lepih barv svoje čarobne pesmi, kjer gledaš večne obraze svojcev in prijateljev, odsev Tvojih gora in polja, v začaranem zrcalu vse lepote Tvoje domovine in v

Lojze Dolinar, akad. kipar:

Portretna študija.

nentno kulturno prireditel, dasi je včasih prav gostobesedna in radodarna pri diletantskih, zato pa kar na vse grlo kričavih pojavih zelo fragmentarne „umetnosti“.

Poleg zagrebških dnevnikov se je edino Jutro spomnilo te razstave — in še to na nekakšen *ex offio* — prisiljeno priložnostnega člankarja, ki je s par obligatnimi frazami zadostil svoji „prokleti“ dolžnosti. Toda ves ta

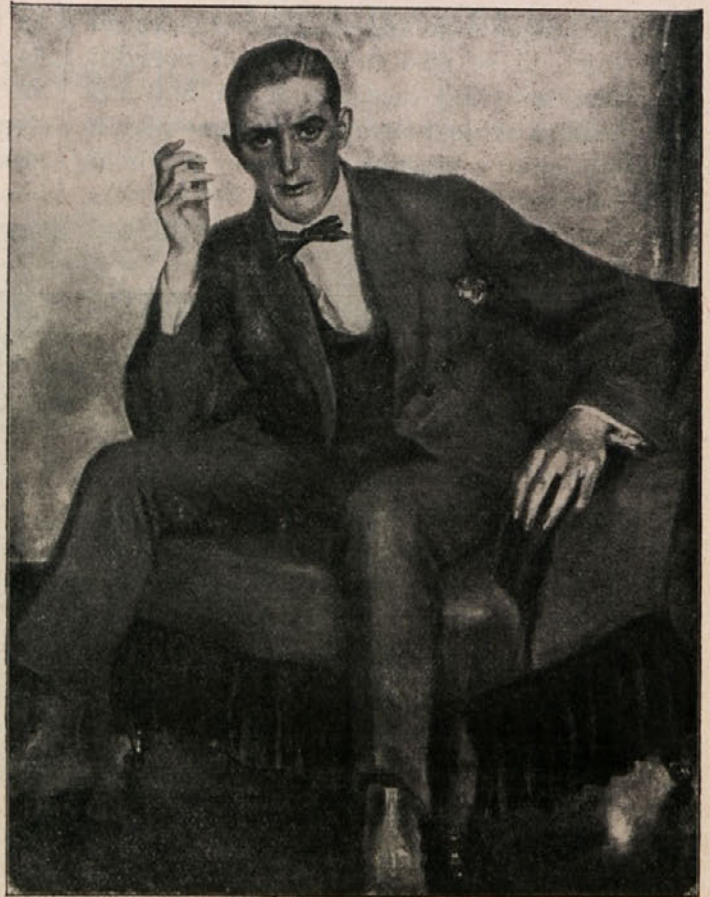
bron in kamen vjeita Tvoja hrepenenja in sanje.

Srečaš preprosto kmetico s košaro. S svetlimi hvaležnimi očmi kar požira vso to — do slej neznano ji lepoto — in spomni se svoje cerkvice — kjer so vsi ti svetniki sicer lepi, — toda tako temni in mrtvi — tu pa vse, kot božje solnce in prav kot zares — srečaš gospodo, ki motri to in ono in primerja v duhu

s tem, kar je gledala še nedavno na Dunaju, v Berlinu, Benetkah, Parizu in vidi, da ni slabše, kar daje domovina, — da celo več in vse globlje, — srečaš tuje Ti obraze, — francoska, ruska, nemška, italijanska govorica, naše južne brate in ponosen zreš v njih očeh zadovoljstvo, da celo zadivljenje. Šli bodo in oznanjevali doma, da Slovenci le nismo takšni barbari. In že za ta veliki moralni plus v propagandi za naše slovensko življenje bi moral biti naš narod svojim umetnikom vse drugače hvaležen, kot pa da doživljajo tako nezasluženo brisiranje našega časopisja in tako žalosten gmoten efekt, kot ga bilježi baš zadnja razstava, — ki je strl marsikateremu umetniku zadnjo nado, da si more privoščiti skromen tedenski oddih v gorski vasici in večino umetnikov pognal v vsakdanjost bede in pomanjkanja.

Prinašamo nekaj reprodukcij najmarkantnejših del na razstavi, ki pa so seveda v svoji črnini le medel odsev živopisanih originalov.

V prvem oddelku je bil razstavljen Nestor slovenskih slikarjev, danes že 86letni profesor Ivan Franke kolekcijo 40 slik iz vseh dob svojega bogatega življenja. Stari gospod je tvoril središče zanimanja, ki ga je s svojim življenjskim delom tudi polno zaslužil. Njegove izredno ljubeznive in nežne pokrajine, zlasti one iz mladostnih let,

Ivan Vavpotič, akad. slikar:

Moj sin.

nudijo toliko jasne in kristalnočiste prisrčnosti in neposrednosti, da mi je dejal odlični tujec, — da bi Franke, da živi pri nas v Parizu ali kje v Pragi — pomenil danes „odkritje“ in kdor ve, kaj to pomeni v umetnostnih prilikah evropskih kulturnih centrov, bo znal oceniti poklon tujca pred deli našega ljubeznivega, še vedno svežega starčka.

Rihard Jakopič, Matej Sternen in z nekaj deli ga. Anica Zupanec-Sodnikova polnijo sosednjo prostorno dvorano, ki nudi, kar zmore najlepšega in najvrednejšega naša slikarska umetnost. To vriska in greje tako prijetno in barve valove zdaj v objem, zdaj v boj, vse v zvoneče, solnčne, zdaj vesele, zdaj žalostne pesmi. Sternen prinaša s smelo roko temperamentno slikane velike figuralne slike, Jakopič tihe večerne melodije, polne skrivnostnih harmonij,

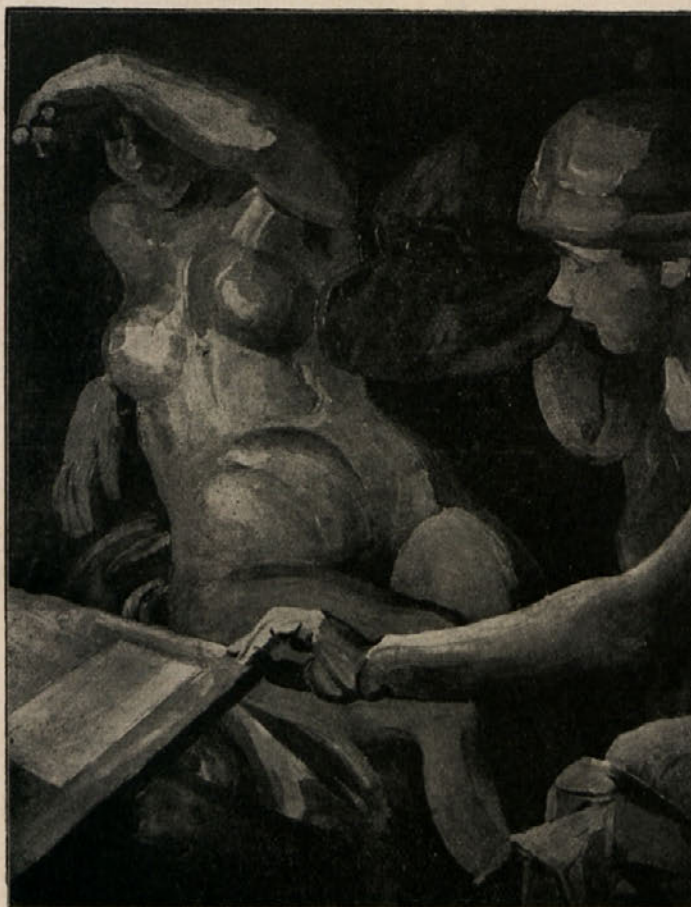
Saša Santel, akad. slikar:

Amaterji.

Zupanec-Sodnikova krasno ubrana tihožitja. V sosednji sobi gospodujeta oba Vavpotiča, oče Ivan in sin Bruno. Tu postajajo množice in cele gručice se zbirajo pred krasno damo v modrini z rožnatim pajčolanom, pred srčkano punčko s črnim veselimi „dakeljnom“ pred znanim kot živim zdravnikom in finančnikom in občudujejo lepote svo-

liteta. Močno realistično podčrtan portret razstavlja tu še Milan Klemenčič, naš lutkar in nekaj veliko obljubujočih pokrajini iz Florence in Ljubljane Elda Piščančeva. Z dvema portretoma in večerno pokrajino nas je tu iznenadil Škodlar.

V dvorani dalje razstavlja Mat. Jama v družbi z Rih. Jakopičem. Malo jih je,

Anton Gojmir Kos, akad. slikar:

Pri toaleti.

jega Tivolija, ki jih jim tu odkriva umetnik. Močno slikani akvareli mlajšega Vavpotiča, ljubljanske redute, motivi iz Beograda in Sarajeva vzbujajo prav tako splošno pozornost in zanimanje. Tu razstavljata tudi prof. Saša Šantel in Henrika Šantlova. Šantlov kvartet in njegove fužine sta vedno oblegana od občudovalcev, Šantlova pa ugaja vsem po nežnosti svojega občutja v elegantnem tihožitju in sentimentalni otroški glavi. Le z dvoje slikami je zastopan Fr. Klemenčič, toda oboje je visoka in odlična kva-

ki bi znali solnce slikati tako, kot naš Jama in prav nič se ne čudim, če so ga postavljali holandski kritiki ob bok slavnemu Sisley-u in Monetu, čudim se le, da se je našel slovenski kritik, ki je „pogruntal“, da pešajo Jami stvariteljske moči. Interes vsega občinstva je seveda osredotočen na njegov velik Bled, ki žari in poje v zlatih solnčnih odsevih, da Ti blešči in postajajo temne vse druge slike naokrog.

Polovico tega oddelka so zasedli trije grafičarji, vsi modernega in celo najmodernejšega

kova. Najmodernejši med njimi, — dasi prihaja s prvenci, je brezdvomno Plestenjak, ki razstavlja kolekcijo v svoji široki, odločni in ploskoviti tehniki nad vse interesantnih iskreno in močno občutenih pokrajin. Miha Maleš, ki razstavlja pravkar tudi v Pragi, prinaša serijo litografij — vse več ali manj plaho eroti-

troje izredno močnih umetnin. Jakac prinaša bogato kolekcijo ljubkih in sočnobarvnih pastelov, — kot najsolidnejše Golarjeve pesnice — iz naših dolenjskih goric, nekaj tudi iz Ljubljane, zasanjane portrete, poleg obširne zbirke grafik v vseh mogočih tehnikah od najrafiniranjšega bakroreza do najenostavnejšega le-

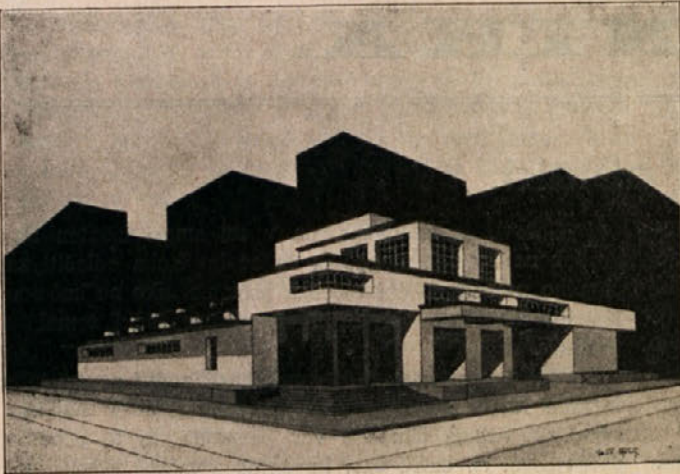

Ivan Zajec, akad. kipar:

Glasba.

nega značaja, ki bi rad pokoketiral s perverznošjo velemestja. Pa zdravemu kranjskemu fantu ne „rata“. Kot dinamik, konstruktivist, aktivist in glasnik revolucije nastopa Čargo s patetičnimi igračkami, ki pa imajo še daleč do barikad. Sosedujeta Lojze Dolinar, naš kipar in Božidar Jakac, eden naših najsimpatičnejših modernih. Z njima pa razstavlja še Anton Gojmir Kos

soreza in priproste risbe, vse globoko občutene, podane z najmanjšimi sredstvi in širokim slikarskim pojmovanjem. Vse odlikuje visoka kvaliteta v podajanju kot v tehniki. Sijajen tehnik v lesorezu, kot tehnik naravnost virtuozen in nenadkriljiv je naš Alfred Justin, ki razstavlja žal le troje prav odličnih lesorezov. Dolinar je kot vselej tudi to pot impozanten in umetnine, ki jih je zbral v tej dvorani,

Ing. Dragutin Fatur, arhitekt:

Razstavnii paviljon.

spadajo med najboljše, kar je ustvarila doslej naša skulptura. Splošno občudovanje vzbujajo zlasti njegov veliki prekrasni ženski torzo, monumentalni njegov Jakopič in v kompoziciji ženijalno zasnovana „strta sreča.“

Poleg Dolinarja se je afirmiral to pot tudi prav krepko naš Ivan Zajec z izbranimi plastikami, od katerih gre prvenstvo mramorju klasično lepe kopajoče se žene.

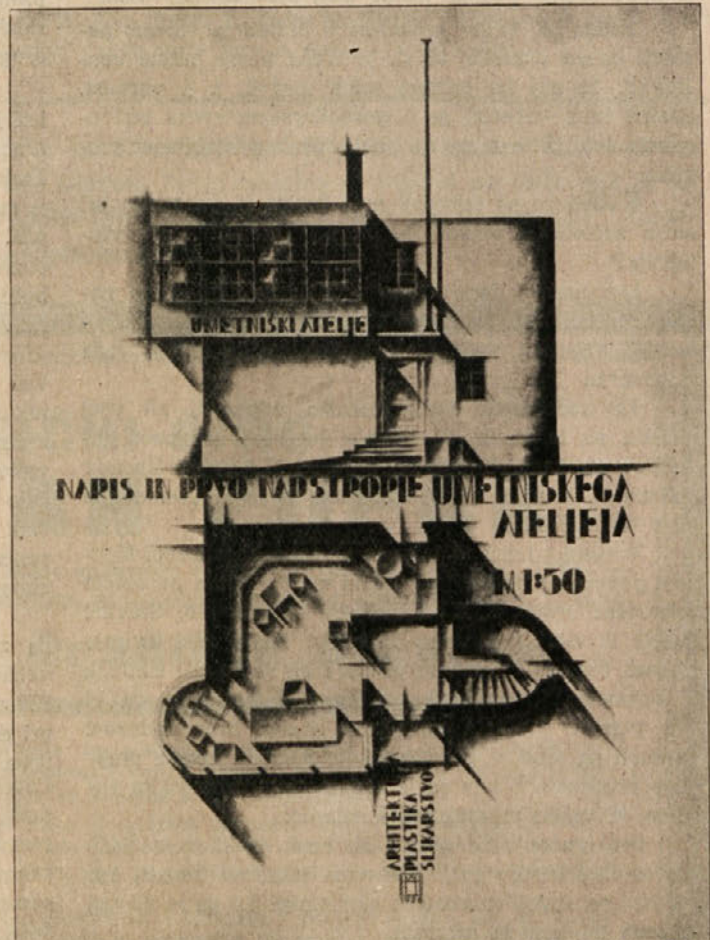
Prav izredno pozornost pa vzbujajo tudi naši arhitekti. Tu je vse polno mladega novega življenja, prekipevajočega energij, inicijative in aktivitete. Vsi so pristajali najmodernejših gesel, ki jih stavlja novi konstruktivizem življenju in prav vsi, Hus, Fatur in Špinčič obetajo postati naši prihodnji možje.

Razstavljenaa dela arhitektov nam odpirajo vpogled v stremljenje sodobnega, vedno širši krog zavzemajočega socialno-utilitarnega hotenja. Novo življenjsko pojmovanje in svetovno naziranje je povsem jasno razvidno iz razstavljenih del, ki nam pred vsem kažejo kako naj bode in ne kako je bilo. Nikake romantike in iskanja oblik ni videti v delu naših arhitektov temveč prevladuje stvarnost in povsem

našim domačim prilikam odgovarjajoče podajanje in ustvarjanje.

Zeleti bi bilo, da dobe naši arhitekti priliko praktično udejestviti svoje težnje, da bode s tem dana prilika primerjave izvršenih stavb s projekti — kar je deloma možno pri Šubicu. Načrti mestne stanovaljske hiše na Meksiki kakor tudi spomenik v vojni padlim Šentpeterčanom so pa premalo svobodni, da bi zamogli jasno označiti stremljenje ostalih arhitektov. —

Naši umetniki snujejo in delajo neumorno preko vseh zaprek gospodarske in politične mizerije slovenskega naroda. Verujejo v bodočnost in zgodovina jim bo dala prav. *Spectator.*

Ing. Herman Hus, arhitekt:

Umetniški atelje.

Ali ste čitali naš poziv v 6. številki na strani 138? Ako ne, preberite ga, je zelo zanimiv in ga dvakrat prečitajte.

TEHNIKA.

Lojze Fakin:

Nad oblaki.

Z velikimi koraki se bližamo dobi splošnega zračnega prometa. Težnja po vedno večji brzini ustvarja popolnoma nova sredstva, ki naj zadostijo zahtevam moderne dobe. Pohlep po brzini narašča bolj in bolj. Najodličnejša zastopnika zemeljskih vozil — lokomotiva in avtomobil se trudita z brezprimerno energijo, da utešita ta pohlep. Oba z enako vztrajnostjo stremita za istim ciljem: doseči čim večje brzine.

Moderna parna lokomotiva drvi z 200 km na uro. V to srdito tekmo je posegel sedaj še avtomobil; v razmeroma kratkem času je dosegel brzino, ki daleč nadkriljuje njegovo rivalinjo — lokomotivo in zavzema v pogledu brzine vodilno mesto med zemeljskimi vozili.

Vedno pa, kadar govorimo o brzini, ne smemo pozabiti onega činitelja, ki ga je treba poleg brzine upoštevati, če naj bo promet sploh mogoč, t. j. varnost. Brzina brez varnosti je v gospodarskem svetu mrtvo-rojeno dete. Šele razmerje obeh določa rentabilnost prometa.

Kakšni pa so odnošaji med brzino in varnostjo pri naših zemeljskih vozilih, n. pr. pri lokomotivi in avtomobilu?

Lokomotiva ima strogo predpisano pot, ki jo narokuje relief naše zemlje. Železniški promet se vrši po ovinkih vzponah, s čimer je zapravljenega mnogo časa in denarja.

Ta nedostatek skuša tehnika odpraviti ali vsaj ublažiti na ta način, da poveča brzino, kar znači pridobitev na času. S poljubno brzino bi torej prispeli v poljubnem času do cilja in problem naglega prometa bi bil s tem rešen.

V resnici temu ni tako in ne tako enostavno. Možnost povečanja brzine je v veliki meri odvisna od oblike železniške proge, t. j. od ovinkov in vzponov. Številni ovinki in znatne strmine vzponov, lahko zelo ovirajo razmah brzine; v vsakem primeru pa so to oni činitelji, ki onemogočajo poljubno povečanje hitrosti, ne da bi bila varnost prometa ogrožena. Brzina brez zadostne varnosti pa nima v gospodarskem pogledu nikake praktične vrednosti. S tem pa je zadan vsem zemeljskim vozilom, ki vršijo promet, težak udarec.

Prekoračenje že obstoječih brzin naših zemeljskih prevoznih sredstev praktično nima nikakega smisla, ker gre isto na rovaš varnosti in ekonomije. To pa je glavna zahteva modernega prometa.

Nagla vozila zahtevajo prvovrstno progo, pa naj bodo to tračnice ali pa običajna avtomobilska cesta. Gradnja in vzdrževanje takih prog je združena z velikimi materialnimi žrtvami, ki pa s povečanjem brzine hitro naraščajo, tako, da se razmerje med potrošeno energijo in doseženim uspehom čimdalje bolj slabša. Rentabilnost takih prog postane problematična in klic po brzini vedno bolj ogroža njih obstoj.

Gotovo je že danes, da v tej smeri izdaten napredek ne bo več mogoč in da se bo treba odločiti za popolno preosnovo obstoječega prometa, ako se hočemo izogniti katastrofi, ki bo z vsemi predsodki temeljito pomedla.

Moderen promet se bo moral prilagoditi novim razmeram. Ideja zračnega prometa prihaja že v najširše kroge in vzbuja čimdalje več zaupanja. In to povsem upravičeno. Ni daleč čas, ko bomo z mirno vestjo dali slovo zemeljskim vozilom in se zaupali zračnim velikonom, ki nas bodo naglo in varno prenašali preko zemeljske oble. In napočila bo doba splošnega zračnega prometa. Lokomotiva in avtomobil bosta le še za kratke razdalje; parniki bodo nosili le še težke tovore, vse drugo bodo preskrbela letala, naglo, varno in poceni.

Ideja letanja je stara; pred približno tridesetimi leti je postala meso in kri. Prvikrat je človek posegel v zračno morje s pomočjo stroja, ki je bil težji od zraka. Zrakoplovi so bili mnogo preje. Letalo! V Ameriki mu je tekla zibelka, Evropa ga je vzgojila, vojna ga je okrepila. Po vojni pa se je letalo pričelo razvijati tudi v pogledu ekonomije. Aerodinamično boljše oblika kril, boljši motorji — vse to je pomagalo letalu do sedanjega razvoja.

Že danes imamo v prometu letala, ki tehtajo po več ton; pa to ni tako važno. Važnejše je vprašanje takozvane „koristne teže“, poraba goriva, razmerje med zračnim uporom letala in vzgonsko silo. Vse to odločilno vpliva na kakovost letala. Nekatera današnja letala dvignejo 50 odstotkov svoje lastne teže in še nekoliko več. Mali nemški aparat je dvignil koristno težo, ki je doseglo njegovo lastno, torej vsekako jako lep primer ekonomije.

Današnja letala so še neekonomična, čeprav so že na zelo visoki stopnji popolnosti. Temu je kriva prevelika požrešnost motorjev. Poraba bencina znaša cirka 230 g, za eno konjsko silo in uro. To je mnogo! Posebno pri daljših poletih postane vprašanje goriva precej kočljivo, ker skoro ni prostora za tako ogromne količine. Letala, ki so preletela ocean, so bila pravcati leteči tanki napolnjeni z bencinom. V tem pogledu bo treba še temeljite remedure. Napredek pa je viden, čeprav gre razmeroma počasi. Bolje je napredovala oblika letala samega. V laboratorijih so določili aerodinamično najboljše obliko na majhnih modelih in rezultate uporabili pri velikih letalih. V tem pogledu je Nemčija na prvem mestu. V Nemčiji grade preko-oceanska letala, ki bodo res zaslužila to ime. Bodo to ogromni enokrovniki popolnoma iz kovine, t. j. takozvanega duraluminija (zlitina bakra, aluminija in magnezije). Duraluminij ima prilično težo aluminija in jakost jekla. Iz te kovine se gradi večina kovinskih letal. Letalo — enokrovnik bode gonilo po več motorjev z več tisoč konjskimi silami. Udobnost

bo vsestranska. Čez nekaj let bo mogoče poleteti 26 tisoč kilometrov brez prestanka. Brzina bo seveda naraščala. Lindbergh je preletel ocean v 33 urah. To ni ravno veliko, a vendar še preveč za nervoznega človeka. Rekord hitrosti je danes 450 km na uro. Danes je to rekord, jutri bo to pravilo. V par letih bomo drveli z 600 km in več, vedno več. V osmih urah 6000 km, t. j. Pariz-New-York. Po izjavi nekega resnega strokovnjaka, bo mogoče zgraditi letalo, ki bo plulo 333 m v sekundi, t. j. 1200 km na uro. Taka brzina je mogoče samo v višini 13.500 m, kjer je gostota zraka petkrat manjša nego na zemlji. Če bi tako letalo plulo ravno v nasprotni smeri kot se suče naša zemlja, in sicer vzdolž pariškega vzporednika, tedaj bi potnikom vzhajalo solnce na zapadu in zahajalo na vzhodu. Gornje letalo bi lahko preletelo 6000 km brez prestanka, t. j. razdaljo Pariz-Newyork manj kot v 6 urah. Priznati moramo, da bi bila zadeva že danes vsega upoštevanja vredna.

Naraščanje brzine bo zelo vplivalo na medsebojne odnose narodov. Amerikanec in Evropejec si bosta podajala roke s tisočkilometrsko brzino ali pa tudi več. Brzina bo vso tradicijo postavila takorekoč na glavo.

Pred sodki bodo skopneli, kot sneg spomladi. Sledila bo pravcata degradacija gotovih pojmov: ocean bo vegetiral samo kot še neznamna mlaka, a naši potomci bodo z ginljivim pomilovanjem brali o nas, kako smo rabili celih 6 dni, da smo prebrodili neznamno „lužo“. Kontinenti se bodo čudovito približali eden drugemu. Praktičnih razdalj ne bo več; samo kak prastar očanec bo imel še nejasne pojme o nečem podobnem. Tedaj se bo polastila zemljanov groza in upravičen strah pred brezobzirno uničevalko: brzino. Če ne bo razdalj, kaj početi z njo. In pričelo se bo romanje na sosednje svetove; za to bodo že poskrbeli iznajdljivi možje; v mogočem vsemirju bo še dovolj prostora, tudi za najbolj vročerkvne prenapeteže. Brezdvomno bo napočila nova doba. Že danes se oglašajo ljudje, ki hočejo na vsak način priti na Mars, ali v najslabšem slučaju na luno, to s pomočjo nekake rakete. Ideja je zdrava in je otrok normalnih staršev.

Po napredku današnje tehnike sodeč je verjetno, da nihče izmed nas, ki tlačimo zemljo, ne bo imel prilike doseči te čudovite stvari. Pa naj bo v uteho dober pregovor: Ni vse zlato, kar se sveti!

Zastoj dobite poniklan domač hranilnik, če se zavarujete potom Splošne zavarovalne zadruga r. z. o. z. v Ljubljani. Zavarovanje po 2.—Din dnevno. Zavarovalnina se izplača pri doživetju 20 let v znesku 18.000 Din. V slučaju smrti pa 10—18.000 Din, če tudi umrjete prvi dan zavarovanja. Zahtevajte brezplačne ponudbe.

TEHNIČNI BIRO ARH. IVAN ZUPAN

Izvršuje načrte vsakojakih zgradb, zunanjo in notranjo arhitekturo, interijerje, proračune; stavbno vodstvo, strokovna mnenja, dekoracije i. t. d.

LJUBLJANA, Gradišče števil. 13.

Napake, storjene pri projektiranju in gradnji stanovanjskih hiš, gospodarskih in tvorniških poslopij imajo dalekosežne posledice. V večini slučajev jih ni mogoče več popraviti. Eventuelne naknadne preureditve prostorov so zvezane z visokimi stroški.

Zato se obrnite predno projektirate in gradite na nepristranskega tehnika, ki Vam bo stal z nasvetom na strani in bo ščitil Vaše interese. Nasveti stavbnega podjetnika ne morejo biti za Vas v vsakem slučaju merodajni, ker je podjetnik primoran kriti predvsem svoje lastne interese.

S tehničnim zastopstvom zvezani stroški so minimalni v primeri s tem, kar si lahko v vsakem slučaju prihranite na gradbenih stroških, poznejših popravilih, preureditvah itd., če so načrti racionalno zasnovani in je tudi stavba tehnično brezhibna. Zato se obračajte pismeno ali ustmeno na edino tehnično pisarno te vrste, ki sama nima interesa na izvršitvi gradbenih in drugih profesionalističnih del, ker ščiti v vsakem slučaju le stavbnega gospodarja. Izkoristite naše dolgoletne izkušnje v tehničnem pravnem oziru in nam sporočite Vaš cenj. naslov, da Vam moremo staviti podrobno oferto.

Velesejmska razstava naših inserentov.

Razstava vkuhovalnih priprav.

Na velesejmu smo opazili med drugim tudi razstavo znamenitih Weckovih priprav za vkuhavanje živil: sadja, povrtnin in mesa. Priprave za vkuhavanje so v splošnem že zelo poznane in vsakdanje stvari, ker je danes v Sloveniji že več gospodinjstkih šol in tečajev, na katerih se poučuje s posebnim povdarkom, kako se doma konzervira živila.

Naš poročevalec se je pridružil gruči poslušalcev, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem predavatelja, ki je razkazoval lonce za vkuhavanje v različnih izdelavah, v katere se položi podstavek s čašami pritrjenimi s peresi.

Čaše vseh velikosti, tako, da si lahko gospodinja izbere za vsako vrsto živil najprimernejšo obliko;

aparate za pridobivanje sokov, ki imajo to prednost pred drugimi, da sokovi ne pridejo v dotik s kovino in ohranijo tako svojo naravno barvo, ter nudijo še to ugodnost, da se ne izgubi niti grama sadja, ker se sparjena masa da iz-

borno porabiti kot marmelada. S to pripravo se lahko pridobiva vse vrste sokove: kot malinov, jagodov, borovnični, grozdni, hruškov sok in drugi. Ako se ta sok potem zakuha v Weckovih steklenicah, se drži tudi brez sladkorja, ki se ga lahko pridene vsak čas, kar je posebno komodno za gospodinj, ki mora računati z enakimi mesečnimi dohodki, ker se tako stroški razdele.

Predavatelj nas je opozoril na to, da je vkuhavanje v tej obliki ideja g. Weck-a, ki je pred 30 leti začel izdelavati čaše s hermetičnim zatvorom. V Nemčiji, kjer ima firma Weck že preko 17 tovarn s 7000 delavci, se konzumira letno ca. 7 milj. kozarcev. Tridesetletna izkušnja je kozarce tako izpopolnila, da jo konkurenčni izdelki izdaleka ne dosežajo. Kozarci so iz debelega stekla, tako, da pri vkuhavanju ne popokajo. Če rabi gospodinja manj vredne kozarce, ji nastane izguba, ker se konsérve rade pokvarijo. Posledica temu je, da marsikatera gospodinja vkuhavanje opusti, ker je mnenja, da se vkuhavanje vsled neuspehov ne izplača.

Tridesetletna izkušnja dokazuje, da so čaše znamke

WECK

za vkuhavanje najzaneslivejše in radi tega najcenejše.

Letos znatno znižane cene.

**Zahtevajte jih pri Vašem trgovcu ali pa pri „Tovarniški zalogi“
Weck-a Ljubljana, Krekov trg 10 (tvrdka Fructus).**

KOLINSKA TOVARNA hranil d. d., Ljubljana

je tudi pri letošnji velesajmski prireditvi v lastnem paviljonu na velesajmu razstavila svoje izdelke in oddajala obiskovalcem „Kolinsko kavo“ pod režijsko ceno, v svrhu reklame.

Opaziti se je moglo za časa letošnje velesajmske razstave, da zanimanje za to domače podjetje in njene dobre izdelke vedno bolj narašča, kar je tudi razumljivo iz razloga, ker se tovarna kar najbolj trudi, da svoje odjemalce v vsakem oziru zadovolji s tem, da dobavlja vedno le prvovrstno „Kolinsko cikorijo“, ki je zares dober kavin prídadek. — Čulo se je med posetniki paviljona Kolinske tovarne, da so se o kakovosti in okusu „Kolinske kave“ izražali prav laskavo in pohvalno, kar vsekakor dokazuje, da prizadevanja vodstva tovarne rode čim dalje lepše uspehe, kar odjemalci spoznavajo in tudi upoštevajo.

Našim cenj. gospodinjam priporočamo, naj k dobri kavi pridajejo tudi dobro kavino primes, ki vsebuje redilne, sladkorne snovi, katere dajo lepo barvast in izdaten zavretek kave, ki ne vsebuje več škodljivega kofeina in taka dobra kavina primes je **Kolinska cikorija** v škatljicah ali okroglih zavitkih. Opozorjamo na prav izvrstno „Redilno“ s srcem. K beli kavi uporabljajo varčne gospodinje kot prídadek tudi figovo, rženo, ječmenovo sladno kavo, zrnato ali že mleto zvezdno sladno zmes.

Želimo torej Kolinski tovarni v Ljubljani, da se njeni dobri izdelki „Kolinske cikorije“ vpeljejo ne le v vsako meščansko hišo, kmečko ali delavsko rodbino, temveč tudi v najoddaljenejšo planinsko kočjo.

PROJA.

Po pregledu dolge vrste velesajmskih zunanjih razstavnih prostorov Vam je sigurno obstalo oko na modrem paviljonu, kateremu ste gotovo posvetili večjo pažnjo. Mični beli stebrički na modri osnovi, medsebojno zvezani s težko girlando; na stebričkih kratki napisi „Proja“, a za girlando in stebrički ste videli tri ogromne četverkotne piramide, sestojee iz blaga, izdelki dotične tvornice.

Tvrdba je prvič razstavila na našem velesajmu. Obstoja šele drugo leto in se je v tem času že jako lepo razširila ter ima nedvomno lepo bodočnost, kajti geslo tvornice je: „Izdelovati dobro blago in oddajati z minimalnim zaslužkom.“ In baš v času sedanje draginje, krize in nesolidnosti, to geslo nepobitno pridobiva simpatije trgovcev in neposredno odjemalcev.

Tvrdba ima tri izdelke, o čemur nam pričajo zgoraj navedene tri piramide in sicer: **kemični oddelek tekočih snovi**, kakor strojno olje izvrstne kvalitete in plavilo za perilo, slednje postane po uporabi snežno belo. **Oddelek kreme in masti** (za čevlje, usnje, parkete itd.) Krema v vseh barvah od bele do črne, med njima cela vrsta najmodernejših barv. Pregledali smo to raznobaravno paleto, ki bi mogla zadovoljiti vsakega umetnika in vsekakor odgovarja okusu sedanje mode.

Vprašam gospoda, ki sedi kot potomec faraona na podnožju piramide: „Ali se Vam izplača uvajati novo kremo zdaj, ko imamo že vendar na stotine vrst kreme raznih znamk?“

„Sigurno, kajti nauk kemije koraka vsak dan naprej in kvaliteto, katero moremo nuditi danes, nismo še poznali in imeli včeraj. Kvaliteti posvetimo največjo pažnjo, pri tem pa obračamo pozornost na to, da nismo dražji od konkurence. Poglejte, našo kremo prosim.“ Nalhalno poteza po stari, že skoro rujavem usnju in glej, čudo, usnje je namah postalo črno in zadobilo sijaj laka.

V sredi največja piramida iz samih belo-modrih vrečic sladne ječmenove kave in belo-lilastih vrečic dvojnosladne ječmenove kave.

„To je izvor Vašega zdravja in bogastva“, govori ljubezniivi egipčan. „Ako s tem primešate našo kavo k pravi zrnati kavi, napravite stem ugoden okus, zmanjšate škodljivo delovanje strupa kofeina, imate kavo redilno in kar je zdaj najglavnejše, istočasno tudi najcenejšo. Otroci radi pijejo samo ječmenovo kavo in kakor Vam je znano, priporočajo to vsi zdravniki. — Evo Vam zavoj, ki ga poskusite doma še danes, če bo mogoče. Prihodnjič pa obiščite našo tvornico in bodeite videli, kako moderno in higijenično pretvarjamo ječmen v to prijetno dišečo črno kavo.“

Nobenega dvoma ni, da so Proja izdelki priporočljivi vsakomur radi izvrstnih kvalitet in nizkih cen.

OETKERJEVI PREPARATI.

Takoj ob vходу sejmišča na levo v zunanjem paviljonu E je vzbujala pozornost posebno pri gospodinjah in sladkosnednežih koja Jugoslovenske tvornice pecilnega praška Dr. A. Oetker, Maribor. Tamkaj so se Oetkerjevi fabrikati praktično in nazorno uporabljali pri raznovrstnih pecivih, šartilih, piškotih, kremah in drugih sladkarijah. Vse pecivo in druge dobrote so izdelovali kar na licu mesta in pekli na plinskem štedilniku. Vse se je trlo okoli paviljona, vse bi rado poskusilo fine izdelke. Kdor je okusil eno ali drugo sladkarijo, ta je delal zadovoljen obraz. Gospodinje so opazovale na kako preprost, hiter in cenen način je omogočeno napraviti z Oetkerjevimi preparati biskvite, zavitke, rezine, štruklje, kekse, šartlje, pogače, pudinge, hladetine, kreme itd. itd.

Dr. Oetkerjevi pecilni praški in vanilijin sladkor ter drugi preparati so poznani in priljubljeni širom Evrope. Ni je gospodinje, ki bi ne pohvalila Oetkerjeve izdelke. Tudi pri nas se uporabljajo že desetletja in so poznani v najzadnji vasi. Gospodinje, ki so jih enkrat preizkusile, takoj ugotove, kako velikanske važnosti so za gospodinstvo in kuhinjo ti fabrikati.

Po knjižici s 93. recepti, ki jo je izdal dr. Oetker in ki se dobi pri vsakem trgovcu brezplačno, lahko naravi vsaka gospodinja hitro in poceni izvrstno pecivo, ki je priboljšek pri kosilu, večerji in kavi.

Alimenta družba z o. z. Ljubljana, Zgornja Šiška, tovarna juhinih ekstraktov „Juhan“.

Tudi ta domača in znana tvornica je razstavila na letošnjem velesajmu v paviljonu H, štev. 456. Okusno prirejeni prostor je vzbujal zanimanje zlasti pri naših gospodinjah in marsikatera si je zaželela ogromno piramido Juhanovih steklenic, vsaj bi ji ta množina zadoštovala za desetletja, ker se porabi zelo malo.

Proizvodnja juhinih dodatkov in ekstraktov je stara približno petdeset let. Ker so juhini dodatki vsaki kuhinji prepotrebni, je konzum sila naglo narastel in so zato povečale svoje obrate tudi tovarne. V inozemstvu, zlasti v Švici in Nemčiji so tovarne, ki zaposlujejo po več tisoč delavcev, imajo lastno ekonomijo, govejo živino, pašnike in eksportirajo večino izdelka v inozemstvo. Tudi v Jugoslaviji se je importiralo poprej veliko, zlasti iz Švice, Čehoslovaške in Avstrije, sedaj pa že manj, ko se je leta 1921 ustanovila domača tvornica, ki moderno proizvaja te dodatke pod vodstvom strokovnjaka-inženjerja kemika, ki je bil dalj časa zaposlen v taki tvornici v Čehoslovaški. Ker ima naša država vse potrebne sirovine doma, je cena domačega izdelka dosti nižja od inozemskih proizvodov, kvaliteta pa vsaj enaka če ne boljša. Kapaciteta tvornice Alimenta je tako velika, da z lahkoto pokriva ves domači konzum. Juhan se uporablja kot dodatek k juhi in prikuhi, zamore se pa tudi samo z Juhanom in kropom pripraviti okusno in redilno juho, vsaj vsebuje ta domači juhini dodatek redilne snovi, ekstrakte beljakovine goveje živali in rastlin.

Želimo tvornici, ki je edina te vrste v naši državi, da se uspešno razvija v zadovoljstvo konzumentov.

Nova Jugometalija

družba z o. z.,

TOVARNA KOVINASTIH IZDELKOV,
LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 18,

ki je naslednica Jugometalije r. z. z o. z., je pokazala na letošnjem velesejmu precejšno napredovanje. V svojem okusno aranžiranem razstavnem prostoru v paviljonu G, je razstavila svoje izdelke, o katerih izvršitvi so se obiskovalci iz južnih krajev prav pohvalno izrazili in naročili mnogo blaga, zlasti o posodi za turško kavo in kuhinjski posodi iz bakro-aluminija, ter drugih galanterijskih predmetov.

Nova Jugometalija je v zadnjem času zavedajoč se svoje velike naloge, znatno povečala in modernizirala svoj obrat, tako, da se sme reči, da je z najmodernejšimi stroji urejena tovarna te vrste v naši državi. Posebno važnost je polagala na izpopolnitev kovinostiškarske industrije in si je nabavila tudi stroje za stiskanje ovalnih stvari. Ona izdeluje osobito vsakovrstne gospodinske potrebščine ter razne predmete za industrijske svrhe, galanterijsko robo vseh vrst iz bakra, medenine, baker-aluminija, t. j. pol bakra, pol aluminija, iz cinka, železa in drugih kovin. Posebno bi bilo omeniti posodo, posamezne in kompletne garniture iz bakro-aluminija, ki se jo z vso pravico sme imenovati posodo bodočnosti, ker je neprekosljiva v praktičnosti in trpežnosti ter vsled tega najcenejša, ker traja taka garnitura sigurno desetkrat delj, kakor emajlirana posoda. Pri tej posodi je izključeno vsako krušenje, ki je povzročilo že nešteto obolenj

želodca in črevesa, tudi obdrži vedno svojo obliko, se ne zverži od ognja, kakor je to pri aluminijasti posodi običajno.

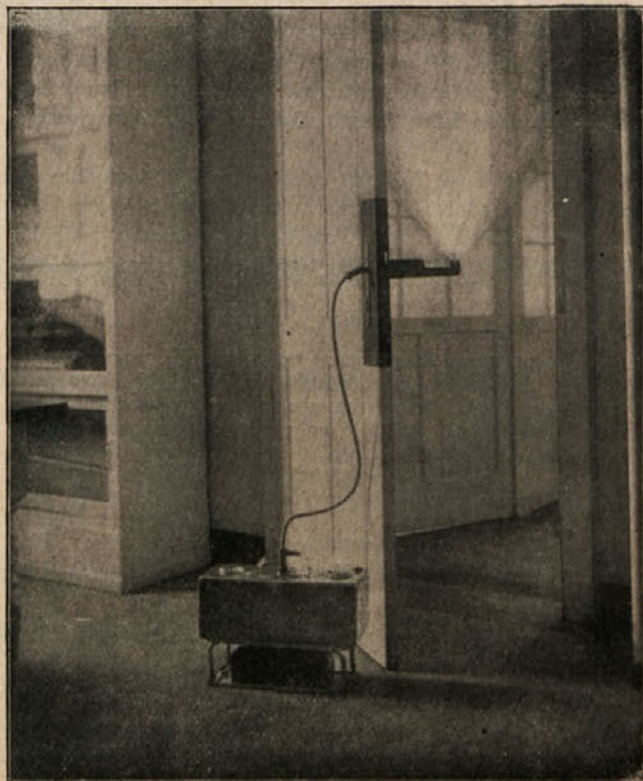
Izdeluje tudi kotle za žganjekuho vseh velikosti in sistemov kakor, kranjske, hrvatske in francoske kotle s pečmi in hladilnimi napravami ali brez njih. Kotli francoskega sistema so posebno priporočljivi, ker mnogo bolje destilirajo, kakor navadni kotli, zato se iz njih dobi tudi 95%, medtem ko se pri običajnih kotlih dobi le 75%. Ti kotli se vkljub nekaj večjim nabavnim stroškom, vsled boljšega izkoriščanja kmalu izplačajo, posebno kdor veliko žge.

Važno iz zdravstvenih in higijenskih razlogov je izdelovanje formalinskih desinfekcijskih aparatov po patentu g. dr. Pirca. Ti aparati, ki jih izdeluje samo „Nova Jugo-

metalija“, služijo za uspešno razkuževanje stanovanj in drugih predmetov po raznih epidemijah, kakor tudi za uničevanje golazni. Tak aparat v zboljšani obliki kaže slika in sicer njega posamezne dele in v funkciji.

Ne manj važni so tudi razni aparati za stiliziranje vsakovrstnih brezalkoholnih sadnih sokov, da se s tem prepreči kvarjenje sadnih sokov, ki se dalje časa hranijo.

Patentirane aparate za ogrevanje stanovanjskih prostorov, „Toplodar“, dela izključno le Nova Jugome-

talija. Prednosti „Toplodarja“ so: Prihranek na kurivu do 50%, udobnost in prijetno razgrevanje, brez dima in pepela kakor je pri pečeh običajno.

Tudi se izdelujejo razne posode za premog, predpečnike, ter pločevinaste posode za smeti, po predpisani velikosti.

„Nova Jugometalija“ je s svojimi solidnimi in ceninimi izdelki poznana ne samo pri nas, temveč tudi izven meja naše države; posebno veliko odjemalcev ima v Grčiji, Romuniji, Bolgariji in sploh po Balkanu. Večja naročila dobiva tudi iz Egipta. Zato moremo temu podjetju, ki se krepko razvija le čestitati.

STOEWER-jevi šivalni stroji.

Tvrška Ludvig Baraga v Ljubljani, Šelenburgova ul. št. 6 je razstavila šivalne stroje, svetovne znamke STOEWER, ki niso poznani samo po naši državi, temveč po celem svetu.

Zgodovina šivalnega stroja poteka iz 18. stoletja. Tomaž SAINT je delal l. 1790 prve poizkuse, da bi izumil stroj, ki bi nadomestil ročno šivanje. S takimi poizkusi so se bavili tudi drugi izumitelji. Za tiste čase je bil Madersbergerjev izum še najbolj praktičen. Pa tudi Madersberger ni uspel. Sele stroj, ki ga je izumil Howe v letu 1846 je imel praktičnejši pomen, ker je šestkrat hitreje šival kakor ročno šivanje. Kakor običajno so pa vse nove iznajdbe silno drage in tako tudi Howejev šivalni stroj ni bil takrat ljudstvu v korist.

Za Howejevim strojem se je konstruiral stroj s takozvanim dolgim čolničkom, za tem z nihajočim čolničkom in drugi sorodni. Kot najboljši izmed vseh šivalnih strojev, se je obnesel okrogli takozvani Central-Bobin čolniček. Vse druge poznejše poizkušnje so se daleko izjalovile ter je še danes šivalni stroj z Central-Bobin čolničkom tehnično kakor praktično najboljši. S tem se je stroj po premeni raznih plošč, vijakov in aparatov vporabljal tudi za krpanje perila in vezenje. Ker pa je to preimljanje raznih delov šivalnega stroja le delo za mehanike, so po večini lastniki takih strojev to delo opuščali, ker se je pri preimljanju izgubilo mnogo časa. Edino pri Stoewer šivalnem stroju je že priklopljen tak aparat.

Množinska produkcija šivalnih strojev se je pričela najprvo v Ameriki, kjer je bilo okoli l. 1862 nekaj nad 300.000 strojev v rabi. Seveda so se stroji vedno bolj izpopolnjevali in izboljševali.

Tovarna šivalnih strojev Bernh. Stoewer je bila ustanovljena v letu 1858 in je ena najstarejših tovarn.

Podjetje se je izvanredno razvilo in oddaja svoje izdelke v vseh kulturnih državah. Stoewer šivalni stroj je tehnična dovršenost in izboljšan z vsemi novimi iznajdbami. Ako pogledamo Stoewerjev šivalni stroj, vidimo kako precizno je izdelan in kako brezhibno obratuje. Stoewerjev stroj ni samo za razno šivanje uporaben, temveč se ga lahko uporablja za krpanje in vezenje. S pomočjo pogrezljivega transporterja nam je možno v trenutku uporabiti stroj za vezenje, in ravnotako hitro ga lahko izpremenimo za šivanje. Pri Stoewerjevem šivalnem stroju so priključene najpopolnejše tehnične potreščine.

Vsi interesenti, ki so si te stroje na velesejmu ogledovali so bili polni hvale, za to je samo ob sebi umevno, da je toliko odjemalcev za te res dobre šivalne stroje.

PARFUMI.

O zgodovini parfumov je naš list že pisal. Na tem mestu naj le omenimo izdelke POPPAEA, ki so bili razstavljeni v paviljonu H 420.

Tam je lahko vsakdo dobil vzorce kolinske vode, parfumov, ustne vode, pudra, zobnih praškov in drugih kosmetičnih izdelkov. POPPAEA kolonska voda in parfumi so napravljani v vseh mogočih vonjavah, kakor iz vrtnic, šmarnic, vijolic, španskega bezga in vse druge mogoče kombinacije. Vsled svojih izbornih kvalitet so POPPAEA preparati pri vseh ljubiteljih dobre kosmetike zelo priljubljeni.

POPRAVEK.

V zadnji številki našega lista je tiskarski škrat napravil na strani 129 v drugem stavku članka „Ljubljanski Velesejem“ pogoško. Drugi stavek se ima glasiti: „Pred vojno smo bili še z malimi izjemami narod malih kramarjev, skromnih obrtnikov in poljedelcev z nekaj jare gospode po mestih.“

„NOVA JUGOMETALIJA“

D. Z O. Z.**LJUBLJANA**
KOLODVORSKA UL. 18.

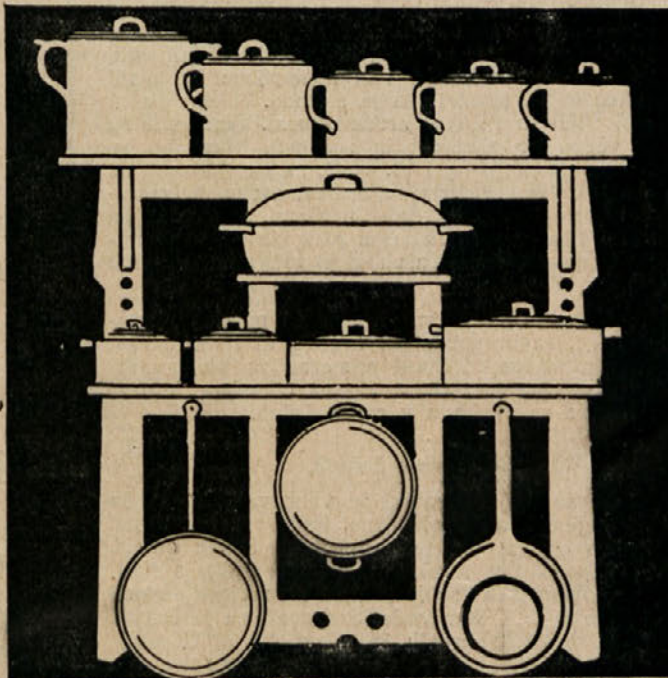
Izdeluje vse vrste
pločevinaste izdelke
specijalno
kuhinjsko posodo
iz bakra in bakroaluminija.

Kotle za žganjekuho
vseh sistemov in velikosti.

Pri trgovcu, kjer kupujete, zahtevajte izrecno samo našo posodo.

Zahtevajte ponudbe in videli boste, da so cene nad vse konkurenčne.

Z naročenim blagom boste povsem zadovoljni.

Praktični nasveti.

Vkuhanje hrušk.

Izmed vsega sadja se ponajveč vkuhava hruške in to po vsej pravici, ker one dajo zelo dober kompot. Niso pa vse hruške primerne za vkuhanje in se razločujejo med seboj, tako po svoji trdoti, kakor tudi vsebini sladkorja, kar je treba vpoštovati pri vkuhanju. Sočne vrste potrebujejo manj sladkorja kot pa trde. Posebno fine vrste niso vse dobre za vkuhanje in je najti med navadnimi domačimi hruškami zadostno izbiro, od katerih se lahko dobi primerne za vkuhanje. V glavnem se gre pri vkuhanju bolj zato, da se ne vzame premalo zrele ali pa celo prezrele hruške. Dobremu poznavalcu ne bo težko določiti pravo vrsto in pravilno zrelost. Če se hruške prezgodaj obere tedaj ostanejo brezsočne, trde in se nagrbančijo. Premalo zrele hruške nimajo tistega aromatičnega duha in okusa kot zrele, in se tudi prej pokvarijo, to posebno če niso bile dosti segrete pri vkuhanju. V takem slučaju postane tekočina v čaši motna, in spreminja na modro. Nasprotno pa tudi preveč zrele hruške niso pripravne za vkuhanje, to posebno take, ki so postale medičaste, ki v čašah navadno razpadejo. Take se posebno rade pokvarijo. Zato se vkuhava navadno **bolj trde kot mehke hruške**, katere so, predno se jim določi zrelost, razpolovici, da se vidi kako so zrele, kar se pozna na peškah, ki morajo biti temnorjave. Paziti je že tudi pri obiranju, da se jih ne poškoduje, ker na vdarjenem mestu dobe rjave lise, katere pospešijo gnitje. Najrajši se vkuhava take hruške, **ki ostanejo tudi po vkuhanju bele**, za kar pa tudi niso vse vrste dobre. Da se ohrani lepo belo barvo in da v čašah lepo izgledajo, se jih lupi navadno z Weck-ovim broncastim nožem, olupljene pa položi na v slani vodi namočen prt, s katerim se jih zadela, takoj pa, ko jih je za eno čašo nalupljenih se jih splahne v malo slani vodi in napolni v čaše, voda se odlije in jih zalije s sladkorno raztopino in segreva. Nikako pa se ne priporoča puščati preveč časa olupljene hruške v slani vodi ali kisu. Drobne hruške se lahko kuha cele, debele pa po velikosti po dolgem razpolovici ali celo razčetrverji. Lahko se vkuha tudi neolupljene če imajo lepo gladko kožo. Izrezati pa je sredino. Nikdar pa ni vkuhavati trdih in mehkih hrušk skupaj. Sladkorja se dodane vedno po sladkobi in sočnosti. Navadno se vzame 400 g sladkorja na 1 lit. vode, za manj sladke pa tudi nekaj več. Segreva pa se mehke, sočne, in razčetrverene hruške v ozkih čašah 20 minut, v širokih pa 25 min. Bolj trde pa v ozkih čašah 30, v širokih pa 35 minut, zelo trde pa v ozkih čašah 45 in v širokih 50 minut pri 90° C.

Za vkuhanje primerne hruške so posebno jesenske maslenke, kakor sploh vse hruške, ki so sladkega, aromatičnega okusa. Najbolj primerne za vkuhanje hrušk so WECK-ove čaše s široko odprtino; le bolj drobne hruške se vkuhava v ozkih čašah.

Vkuhanje češpeli.

Češplje so zelo pripravne za vkuhanje in se jih vkuhava olupljene ali neolupljene, kakor je pač komu všeč. Dobro oprane češplje se pusti v rešetu odteči, nato se jih napolni v Weck-ove čaše ter zalije s sladkorno raztopino, kateri se je pridalo po zrelosti češpeli 600 g sladkorja na 1 liter vode. Segrevati pa je češplje v ozkih čašah 20 in širokih 25 minut pri 75° C. Sladkorna raztopina, s katero se češplje oziroma sploh vse sadje zaliva, naj bo pomožnosti vroča.

Dr. Oetkerjevi pudingovi praški

z vanilijevim, mandljevim, malinovim, limonovim in čokoladnim okusom.

Ti pudingovi praški so se povsod priljubili gospodinjam in materam. Mleko je najboljša in najcenejša živilo za otroke. Pomešano s sladkorjem, nekoliko surovega masla in 1 zavojčkom gori omenjenega praška je jako hranilna, okusna in cenena jed. Ako primešaš kuhani pudingovi zmesi še z nekoliko vode žvrkljan rumenjak ali pa tudi sneg iz enega beljaka, postane s tem jed še okusnejša. Nekateri otroci in odrasli nočejo piti kuhanega mleka radi njegovega posebnega okusa. Njim se pudingi posebno priporočajo, ker more potem njih dobiti telo velike množine tega izvrstnega hraniva. Že polletni otroci lahko prebavijo te pudinge in vso detinsko dobo svojih otrok naj bi starši skrbeli, da dobijo otroci te enostavne, nedražljive jedi opoldan in zvečer, predno gredo spat. Zabava je gledati otroke, kako radi jedo take pudinge.

Predvsem je treba pomisliti, da je pravilno rejeno telo mnogo odpornejše proti raznim boleznim in okuženju nego slabotno. Enostavni in hitri način priprave daje materam možnost, da skuhamo dnevno svojim otrokom **Dr. Oetker-jeve pudinge** ali jim privoščijo vsaj ob nedeljah to delikateso.

Jugoslovanska tovarna za izdelovanje
Dr. OETKER-jevega pecilnega praška
d. z o. z.

MARIBOR

je izdala

**triindevetdeset priznanih
in preizkušenih receptov
za raznovrstno pecivo.**

To receptno knjigo zahtevajte brezplačno od
Vašega trgovca. Če jih pa nima, pišite nam
dopisnico, da Vam jo mi pošljemo brezplačno.